

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Одеська юридична академія»
Інститут кримінальної юстиції
Кафедра криміналістики
Дослідницька група «De mendacio veritas»

Серія «Навчально-методичні посібники»

О. П. Ващук

КРИМІНАЛІСТИЧНА НЕВЕРБАЛІСТИКА

Навчально-методичний посібник

Одеса
2017

УДК 343.9
В 235

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 2 від 27.11.2017 р.)

Автор:

Ващук О. П. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри криміналістики
Національного університету «Одеська юридична академія».

Рецензенти:

Чорноус Ю. М. – доктор юридичних наук, професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії внутрішніх справ;

Полтавський А. О. – помічник директора Київського науково-дослідного
інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, судовий експерт
вищого кваліфікаційного класу.

Ващук О. П.
В 235 **Криміналістична невербалістика** : навч.-метод. посіб. / О. П. Ващук. –
Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 88 с.

ISBN 978-966-916-423-0

У навчально-методичному посібнику розглянуто наукові питання криміналістичної невербалістики, її теоретичні та методологічні основи, онтологію криміналістичної невербалістики, психофізіологічні основи дослідження невербальної інформації. Посібник укладено на основі чинного нормативного законодавства України, криміналістичної і психологічної літератури, емпіричних і статистичних даних. У посібнику визначені питання лекційного матеріалу, запропоновано плани практичних занять і види самостійної роботи, окреслені питання для підсумкового контролю знань, а також рекомендована література.

Навчально-методичний посібник розрахований на викладачів та студентів вищих навчальних закладів, науковців, юристів-практиків та практиків інших галузей знань.

Дана публікація містить результати досліджень, проведених за грантом Президента України за конкурсним проектом (Ф70/193-2017 (0117U003832)) Державного фонду фундаментальних досліджень.

УДК 343.9

ISBN 978-966-916-423-0

© Ващук О. П., 2017
© НУ «Одеська юридична академія», 2017

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ВСТУП.....	4
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ	8
ЛЕКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ	10
ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ: ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	21
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.....	66
КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	70
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	72

ВСТУП

Криміналістична невербалістика є результатом синтезу криміналістичних та психологічних знань з метою ефективнішого використання невербальної інформації в кримінальному провадженні. Формування криміналістичної невербалістики сприяло узагальненню знань про можливості невербальної інформації, адаптації наукового доробку у вимір практичної діяльності.

Навчальна дисципліна «Криміналістична невербалістика» розкриває теоретично сконструйовані засади дослідження невербальної інформації, методів її виявлення, класифікації, фіксації, зберігання, оцінки, практику застосування та використання у кримінальному провадженні. Підґрунтям дисципліни є окремі знання у сфері психології, предметом якої є вивчення невербальних основ людської комунікаційної діяльності та криміналістики, предметом якої є злочинна діяльність та діяльність з попередження, виявлення, розслідування і розкриття злочинів.

До методології криміналістичної невербалістики відносяться методи вивчення невербальних засобів учасників кримінального провадження, обробки, дослідження й оцінки отриманих результатів. При цьому напрями теоретичних розробок криміналістичної невербалістики визначаються практикою її використання, формуючи специфічні методи опрацювання невербальної інформації.

Навчально-методичний посібник з дисципліни «Криміналістична невербалістика» розроблений для студентів ВНЗ III-IV рівня акредитації за освітньою програмою підготовки «Магістр», спеціальність «Право».

Метою навчальної дисципліни «Криміналістична невербалістика» є формування у студентів певних уявлень про основи криміналістичної невербалістики, механізм комунікації, можливості використання невербальної інформації та

опанування окремими навичками застосування цих знань у практичній діяльності.

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Криміналістична невербалістика» студенти:

- ознайомляться з основами криміналістичної невербалістики;
- засвоять теоретичні основи та методологічні особливості використання невербальної інформації у кримінальному провадженні;
- практично опанують можливості використання невербальної інформації у кримінальному провадженні;
- ознайомляться з сучасними методами дослідження невербальної інформації;
- засвоять принципи невербальної інформації;
- опанують оцінювання та характеристику невербальних засобів;
- застосовуватимуть отримані знання про невербальну інформацію при спілкуванні;
- навчатися конструювати модельні ситуації з опанування можливостями невербальної інформації.

Дисципліна складається з десяти тем, де опанування знаннями тем відбувається завдяки проведенню лекцій і практичних занять, виконанню самостійної роботи, підготовки індивідуальної роботи.

Методи навчання: лекції, практичні заняття, самостійна (в тому числі, індивідуальна) робота.

Лекційне заняття передбачає розгляд теоретичних основ криміналістичної невербалістики, розкриття змісту найбільш загальних та вузлових категорій невербальної інформації, виокремлення різних видів інформації, основних методів та прийомів дослідження невербальної інформації.

Самостійна робота передбачає самостійне опанування (усне, письмове) студентами матеріалу теми або її частини, яка не розглядається під час лекційного чи практичного заняття під керівництвом викладача. Індивідуальна робота є частиною самостійної роботи, і включає виконання студентами реферативних доповідей та повідомлень за темами дисципліни.

Практичне заняття полягає у закріпленні лекційного матеріалу і матеріалу, що виноситься на самостійне опрацювання, у додатковому вивченні та розкритті найбільш проблемних питань, у набутті навичок застосування можливостей невербальної інформації на практиці та в розв'язанні прикладних завдань дисципліни.

За результатами вивчення дисципліни «Криміналістична невербалістика» студенти мають

знати: теоретичні основи криміналістичної невербалістики; методологічні основи криміналістичної невербалістики; практичні засади криміналістичної невербалістики, онтологію криміналістичної невербалістики; психофізіологічні основи дослідження невербальної інформації; традиційні методи пізнання невербальної інформації в криміналістиці; інноваційні методи пізнання невербальної інформації в криміналістиці; тактику використання невербальної інформації на досудовому розслідуванні; тактику використання невербальної інформації у судовому провадженні; основи перевірки достовірності інформації з використанням невербальної інформації;

вміти: формулювати мету і завдання криміналістичної невербалістики; визначати та дешифрувати невербальні засоби; досліджувати невербальну інформацію; характеризувати невербальну інформацію; аналізувати невербальну інформацію; формувати висновки щодо значення невербальної інформації; застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності та методики для розшифрування невербальної інформації.